

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 31 juli 1914 kl. 1 e. m.

Särskilda utskottets nr 2 utlåtande nr 3 i anledning av dels Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående anordnande av utvidgad statskontroll å fartygs sjövärdighet m. m. dels ock en i ämnet väckt motion.

Till förberedande behandling har utskottet fått emottaga:

1:o) Kungl. Maj:ts proposition n:r 122, vari Kungl. Maj:t med åberopande av ett vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden föreslagit riksdagen

att för anordnande av utvidgad statskontroll å fartygs sjövärdighet m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med de av departementschefen i nämnda protokoll angivna grunder å extra stat under sjunde huvudtiteln för år 1915 bevilja ett anslag å kronor 171,400, med rätt för Kungl. Maj:t att därav redan under år 1914 förskottsvis av tillgängliga medel anvisa kronor 3,275,

samt att besluta att från och med år 1915 det i riksstaten under sjunde huvudtiteln upptagna ordinarie anslaget å 11,500 kronor till befrämjande av handel och sjöfart skall ur riksstaten utgå;

2:o) Herr Herlitz' motion n:r 226 i andra kammaren, vari motionären föreslår,

att det av Kungl. Maj:t i ovannämnda proposition äskade belopp 171,400 kronor måtte med 7,000 kronor höjas till kronor 178,400, med rätt för Kungl. Maj:t att därav under år 1914 förskottsvis anvisa 4,000 kronor.

Huvudgrunderna för statskontrollen.

Ifrågavarande kungl. proposition innehåller Kungl. Maj:ts äskande för organiserandet av den statskontroll å fartygs sjövärdighet m. m., som förelagts riksdagen i propositionerna nr 116 och 121.

Organen för den *preventiva* statskontrollen skulle utgöras av dels en teknisk central tillsyningsmyndighet, dels ock lokala inspektionsmyndigheter under den centrala myndighetens ledning.

Den centrala tillsyningsmyndigheten skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag bliva kommerskollegium, vars byrå för ärenden angående utrikes handeln och sjöfarten skulle förstärkas med de härför erforderliga tjänstemännen. Ehuru fartygsinspektionens chefmyndighet således skulle utgöra en del av det centrala sjöfartsorganet, skulle likväl denna myndighet organiseras såsom en särskild avdelning under en särskild överinspektör. Denne skulle visserligen närmast sortera under chefen för kommerskollegii utrikes byrå, men i övrigt vara beklädd med den vidsträckta beslutanderätt, som ärendenas ofta brådskande beskaffenhet kräver. Övriga föreslagna tjänstemän äro en sekreterare, en förste byråinspektör och en byråinspektör. Denna organisation skulle dock vara provisorisk i avbidan därå, att den föreslagna sjöfartsbyrån kommer till stånd.

Den lokala inspektionen skulle anförtros åt ett antal lokala fartygsinspektörer. På grund av göromålens beskaffenhet har Kungl. Maj:t föreslagit anställande av dels förste inspektörer, dels ock andre inspektörer. Förutom fartygsinspektörer med högre ingenjörutbildning, vilka förnämligast skulle verkställa sjövärdighets- och passagerarefartygsbesiktningar, skulle sålunda jämväl anställas sådana inspektörer med praktisk erfarenhet inom det nautiska och fartygsmaskinella området, vilka skulle förnämligast hava till åliggande att dels biträda de förstnämnde förste inspektörerna var med sin speciella kompetens vid de av dem utförda förrättningarna, dels ock på egen hand, men under de förres förmanskap verkställa fortlöpande inspektion i synnerhet å fartygens underhåll, utrustning och lastning samt rörande de sociala förhållandena ombord. Vidare borde, särskilt i fråga om arbetsinrättningar å fartyg, anordnas ett visst samarbete mellan fartygsinspektionens och yrkesinspektionens myndigheter, därvid för undvikande av dubbelinspektion i nyssnämnda avseende borde tillses, i vad mån fartygsinspektörerna kunde förordnas att utöva jämväl yrkesinspektionens tillsynsverksamhet. Tillsyn rörande bemanningen skulle åligga förutom fartygsinspektörerna jämväl ombudsmännen vid sjömanshusen. De sistnämnda skulle sålunda inom av sjölag och utfärdade författningar angivna gränser särskilt vid mönstringsförrättningarna utöva sin kontrollerande verksamhet rörande besättningens tillräcklighet och kvalifikationer.

Organen för den *repressiva* kontrollens utövande skulle åter utgöras av dels såsom hittills kommerskollegii sjötekniska biträde, dels ock en nyinrättad sjöåklagare.

Beträffande grunderna i övrigt för den nya organisationen hänvisar utskottet till den kungl. propositionen. Här torde allenast böra intagas den sammanställning, som av Kungl. Maj:t upprättats över de särskilda belopp, som skulle ingå i det av K. Maj:t hos riksdagen äskade anslaget.

Arvode till 1 överinspektör och chef för fartygsinspektionsavdelningen	kronor	7,500:—
» » 1 sekreterare å	» »	5,600:—
» » 1 förste byråinspektör å	» »	5,600:—
» » 1 byråinspektör å	» »	3,900:—
Arvoden » 2 amanuenser å	» »	3,300:—
Arvode » 1 kvinnligt biträde å	» »	1,550:—
» » 1 » » å	» »	1,150:—
Vikariatersättningar och extra biträden, allt för fartygsinspektionsavdelningen (1,100 + 1,000 + 200)	»	2,300:—
Ersättning för arbets hjälp åt kommerskollegii sjötekniska biträde	»	1,500:—
Arvode till särskild sjöåklagare hos kommerskollegium	»	3,000:—
Arvoden till 6 förste fartygsinspektörer à 5,950 kr. .	»	35,700:—
» » 16 andre » » à 3,000 kr. .	»	48,000:—
Ortstillägg till i Stockholm stationerade fartygsinspektörer	»	1,300:—
Rese- och traktamentsersättning till fartygsinspektörerna	»	29,800:—
Ersättning för skrivmaterialier, lokalhyra och andra kontorskostnader åt fartygsinspektörerna, kostnaderna för överdragskostymer inberäknade (6,300 + 6,600)	»	12,900:—
Ersättning till vikarier för fartygsinspektörerna . . .	»	3,000:—
Sakkunniga biträden vid förrättningar inom Sverige .	»	2,000:—
	kronor	168,100:—
vartill kommer arvode för tiden 1 oktober—31 december 1914 åt fartygsinspektionsavdelningens chef och sekreterare	»	3,275:—
	Summa kronor	171,375:—
eller i mera avrundat tal	»	171,400:—

*Herr
Herlitz'
motion.*

I avseende å det i ovanintagna sammanställning förekommande be-
loppet »Arvode till särskild sjöåklagare hos kommerskollegium» har herr
Herlitz i sin motion anfört följande:

»I Kungl. Maj:ts proposition n:r 122 angående anordnande av ut-
vidgad statskontroll å fartygs sjövärdighet m. m. föreslås och motiveras
(sid. 69—74) anställande av en särskild åklagare, benämnd sjöåklagare,
som skall hava att väcka och, i vissa fall, utföra åtal å brott och för-
seelser mot föreskrifter angående sjöfartssäkerheten. Behovet av en dylik
åtalsmyndighet framhölls redan av 1877 års sjöfartssäkerhetskommitté; och
ytterligare erinrades därom i motiven till det kommittéförslag, som ligger
till grund för nu gällande sjölag.

Vid angivande av sjöåklagarens uppgift har chefen för finansdepar-
tementet i huvudsak hänfört sig till den uppfattning, som gjort sig gäl-
lande hos kommerskollegiumkommitten och departementalkommittéer. Jämte
uppdraget att fungera som juridiskt biträde åt kommerskollegium
vid den förberedande rättsprövningen i dylika ärenden har sjöåklagaren
ansetts böra erhålla till åliggande att i viss utsträckning medverka vid
själva utkrävandet av det rättsliga ansvaret.

Denna medverkan har man tänkt sig anordnad på följande sätt:

Gemensamt med den nautiske assistenten har sjöåklagaren att utarbeta
en fullständig vägledning för åtals utförande. I samband med överläm-
nande av ett ärende för åtals anställande genom vederbörande allmänna
åklagare bör uttryckligen givas tillkänna, att denne äger hos kommers-
kollegium påräkna att på begäran erhålla all nödig ytterligare vägledning
vid åtalets anhängiggörande. Allmänna åklagaren kommer alltså formellt
att uppträda på eget ansvar, om än detta bliver i realiteten väsentligt
minskat.

Då emellertid den eventualiteten ej är helt utesluten, att en allmän
åklagare avböjer ett åtal, om vars anställande han av kommerskollegium
annodas, bör sjöåklagaren erhålla befogenhet att omedelbart själv utföra
åtal. Denna befogenhet har dock ansetts åtminstone tillsvidare böra be-
gränsas att avse dels sådan eventualitet, som nyss angivits, dels vissa undan-
tagsfall, då med hänsyn till en föreliggande åtalsfrågas mera invecklade
beskaffenhet och svårighet att å viss ort erhålla kompetent åklagare för
dess utförande prövas lämpligt att i stället anlita sjöåklagaren. Förord-
nande för denne bör dock för varje särskilt fall lämnas av kommerskol-
legium. Kommittéerna ansågo nämligen varken tillrådligt eller behöfligt
att redan från början, innan någon erfarenhet föreligger om kosekvenserna
i förevarande hänseende av den nya sjöfartssäkerhetslagstiftningen, upprätta
en central åklagarmyndighet, utrustad med den självständighet och fristå-

ende befogenhet, som sjöfartssäkerhetskommittén avsett med sitt förslag om anställande av en särskild åklagare.

Av en sjöåklagare med så begränsad befogenhet som enligt kungl. propositionen kan emellertid enligt min mening icke påräknas den kraftiga hjälp vid utredning av orsakerna till en sjöolycka, som är av behovet påkallad. Den skissering av sjöåklagarens ställning, som sjöfartssäkerhetskommittén lämnat (se kungl. propositionen nr 122, sid. 69, 70), synes mig ungefär träffa det rätta. Dock vill jag särskilt påpeka, hurusom det synes synnerligen önskvärt, att i särskilt viktiga fall sjöåklagaren må kunna beredas tillfälle att, helst åtföljd av den nautiske assistenten, personligen infinna sig vid sjöförhör. Den utredning, som därvid åstadkommes, är ofta för att ej säga oftast av den grundläggande betydelse, att fel eller försummelser, som därvid begås, äro synnerligen svåra att vid sakens fullföljande i åtalsväg få rättade. Detta beror bland annat därpå, att de vittnen, som äro tillgängliga vid sjöförhöret, sedan skingras åt alla håll. Av en rådstuvurätt och dess sakkunniga biträden, som kanske ytterst sällan få tillfälle att handlägga ett sjörättsmål, kan man ej förvänta tillräcklig erfarenhet och vana att genom erforderliga frågor framleta sanningen. Knappast i någon kategori av rättegångssaker är det av större vikt än i sjörättsmål, att vittnesförhöret ledes med energi och insikt. Och att utredningen i detta avseende skall främjas genom sjöåklagarens direkta ingripande, synes mig uppenbart. Det kan för övrigt ifrågasättas, om icke för sådana fall, då sjöåklagaren icke kan personligen inställa sig, t. ex. till följd av ortens avlägsenhet och tidens knapphet, det borde beredas kommerskollegium möjlighet att anlita annan särskilt sakkunnig person i stället för allmänne åklagaren i orten.

Om den uppfattning, jag sålunda sökt göra gällande, skulle befinnas riktig och sjöåklagaren sålunda anses böra erhålla väsentligen vidgade åligganden och därtill ofta behöva företaga längre eller kortare resor och om vidare man vill bereda möjlighet att anlita utomståendes biträde, lär det av chefen för finansdepartementet beräknade belopp 3,000 kronor icke vara tillfyllest. Till arvode åt sjöåklagare samt bestridande av resekostnader ävensom till arvode å tillfälliga arbetskrafter torde böra beräknas förslagsvis 10,000 kronor.»

Behovet av en särskild sjöåklagare är alltför allmänt känt och erkänt för att erfordra någon ytterligare motivering. Däremot kan utskottet icke finna, att befattningen bör organiseras på annat sätt än av Kungl. Maj:t angivits eller vara förenad med högre avlöning än Kungl. Maj:t föreslagit. Utskottet hemställer därför, att motionen måtte lämnas utan bifall.

Utskottet.

Jämväl i övriga delar av de föreslagna grunderna för den ifrågavarande statskontrollens ordnande delar utskottet med nedan angivna modifierationer Kungl. Maj:ts uppfattning. I sådant avseende må särskilt omnämnas, att utskottet på grund av den av Kungl. Maj:t i nådiga propositionen nr 121 gjorda utredning angående det nya ämbetsverkets anknytande till kommerskollegium även härutinnan instämmer med Kungl. Maj:t.

I en särskild bilaga till propositionen har antytts, huru man tänkt sig placeringen av de olika inspektörerna. Vid behandlingen härav har inom utskottet från olika håll framställts en del anmärkningar, men har utskottet i denna fråga icke velat göra något annat uttalande än att då denna placering måste allenast anses vara provisoriskt uppgjord, Kungl. Maj:t måtte före fastställandet av den slutliga placeringen taga i förnyat övervägande, i vad mån någon ändring bör ifrågakomma. I detta sammanhang vill utskottet även särskilt understryka, att då Kungl. Maj:t tänkt sig 16 andre fartygsinspektörer med en lön av 3,000 kronor, det möjligen kan visa sig lämpligt att i vissa fall anställa inspektörer med mindre arvoden för att i stället kunna öka antalet eller på annat förstärka inspektionen. Härigenom skulle man kunna erhålla inspektionen representerad på en del orter, där med den tilltänkta organisationen detta icke låtit sig göra.

På grund av vad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa,

att Riksdagen ville, med avslag å herr Herlitz' motion, för anordnande av utvidgad statskontroll å fartygs sjövärdighet m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med de av Kungl. Maj:t angivna grunder å extra stat under sjunde huvudtiteln för år 1915 bevilja ett anslag å kronor 171,400 med rätt för Kungl. Maj:t att därav redan under år 1914 förskottsvis av tillgängliga medel anvisa kronor 3,275,

samt att besluta, att, från och med år 1915 det i riksstaten under sjunde huvudtiteln upptagna ordinarie anslaget å 11,500 kronor till befrämjande av handel och sjöfart skall ur riksstaten utgå.

Stockholm den 31 juli 1914.

På utskottets vägnar:

F. HOLMQUIST.

Reservationer.

av herr *Christiernson* mot utlåtandet i dess helhet.

av herr *Indebetou*, som ansett, att första stycket av motiveringen å sid. 6 bort erhålla följande lydelse:

I övriga delar av de föreslagna grunderna för den ifrågavarande statskontrollens ordnande delar utskottet Kungl. Maj:ts uppfattning, utom beträffande kompetensvillkoren för förste byråinspektören och byråinspektören. Kungl. Maj:ts förslag, att förste byråinspektören i likhet med överinspektören skall vara ingenjörutbildad, synes utskottet vara att väl mycket tillgodose den rent fartygstekniska kunskapen inom den centrala tillsynsmyndigheten på bekostnad av den nautiska kompetensen.

Det synes utskottet därför som om det bort vara tillfyllest, om byråinspektören — vilkens arbete ej behöver bli så självständigt, som den nautiskt bildade inspektörens, utan snarare få karaktären av assistent åt chefen — blir en person med ingenjörutbildning. Till ytterligare stöd för denna uppfattning får utskottet framhålla vikten av att den *enda* person inom fartygsinspektionens chefsmyndighet, som skall besitta nautiska kunskaper, är en erkänt kunnig man med stor praktisk erfarenhet, ty på hans omdöme och på hans föredragning av rent nautiska ärenden beror givetvis i synnerligen hög grad de beslut, som av de högre myndigheterna fattas.

Överinspektören har därvid ej samma förutsättningar för ett självständigt bedömande som vid behandlingen av rent tekniska ärenden utredda av den andra ingenjörutbildade tjänstemannen, byråinspektören.

Genom att erbjuda en så ringa inkomst som 3,900 kronor till den nautiskt erfarne byråinspektören, befarar utskottet att de sökande av denna befattning komma att begränsas till sådana befälhavare, som antingen äga privatförmögenhet eller på ålderns dag börjat tröttna på sjömanslivet eller andra mindre lämpliga personer. Utan att vilja föreslå någon förändring i den av Kungl. Maj:t uppgjorda avlöningsstatens storlek får utskottet sålunda uttala sig för att förste byråinspektören skall vara en nautiskt bildad man med stor erfarenhet.
